W historii XX wieku niewiele postaci budzi tak wielki moralny sprzeciw jak Adolf Hitler. Jego reżim totalitarny i ideologia narodowosocjalistyczna doprowadziły do II wojny światowej oraz Holokaustu, jednej z największych zbrodni ludzkości. Jednak w niektórych kręgach pojawiła się teza, że Kościół Katolicki był współwinny nazizmowi lub utrzymywał z Hitlerem dwuznaczną relację. Czy to prawda?

Ten artykuł ma na celu rzucenie światła na relację między Kościołem Katolickim a reżimem Hitlera, analizując fakty historyczne oraz kontekst teologiczny, który ukształtował postawę Kościoła wobec nazizmu.

1. Czy Hitler był katolikiem?

W sensie technicznym Adolf Hitler został ochrzczony w Kościele Katolickim i wychowywał się w katolickim środowisku kulturowym Austrii. Nie czyni to jednak z niego praktykującego katolika ani osoby przestrzegającej doktryny Kościoła. W rzeczywistości w swoich przemówieniach i pismach Hitler okazywał pogardę dla autentycznego chrześcijaństwa i dążył do promowania państwowej religii pogańskiej, skupionej na rasie i państwie.

Mimo swojej czasami dwuznacznej retoryki (zwłaszcza w pierwszych latach kariery politycznej), Hitler uważał chrześcijaństwo za słabość. W prywatnych rozmowach, udokumentowanych w książce *Rozmowy prywatne Hitlera* (redagowanej przez Martina Bormanna), dyktator wyrażał pogardę dla wiary chrześcijańskiej, nazywając ją „wywrotową” i „słabą”.

Propaganda nazistowska czasami manipulowała symbolami chrześcijańskimi, aby zdobyć poparcie, ale w rzeczywistości ideologia nazistowska była z gruntu antychrześcijańska.

2. Stanowisko Kościoła Katolickiego wobec Hitlera

Kościół Katolicki, poprzez papieża Piusa XI, a później papieża Piusa XII, potępił ideologię nazistowską od samego początku.

Pius XI i encyklika *Mit Brennender Sorge* (1937)

Jedną z najbardziej stanowczych potępień nazizmu była encyklika *Mit Brennender Sorge* („Z palącą troską”), opublikowana w 1937 roku przez papieża Piusa XI. Została napisana po niemiecku (zamiast po łacinie, aby dotrzeć bezpośrednio do wiernych) i potępiała niezgodność narodowego socjalizmu z wiarą chrześcijańską.

W tej encyklice papież skrytykował wywyższanie państwa ponad Boga oraz prześladowania Kościoła w Niemczech. Encyklika została odczytana we wszystkich parafiach w Niemczech w Niedzielę Palmową 1937 roku, co rozwścieczyło Hitlera i doprowadziło do zaostrzenia represji wobec Kościoła.

Kardynał von Galen: „Lew z Münster”

W Niemczech jednym z najodważniejszych przeciwników reżimu nazistowskiego był kardynał Clemens August von Galen, biskup Münster. W swoich homiliach otwarcie potępiał ideologię nazistowską, zwłaszcza jej politykę eugeniczną oraz mordowanie osób niepełnosprawnych w ramach programu eutanazji „Aktion T4”.

Jego odwaga zainspirowała wielu niemieckich katolików do oporu w miarę możliwości, a choć Hitler rozważał jego aresztowanie, obawiał się, że wywoła to powstanie ludowe.

3. A co z papieżem Piusem XII?

Jednym z najczęstszych zarzutów wobec Kościoła Katolickiego jest twierdzenie, że papież Pius XII nie zrobił wystarczająco dużo, aby powstrzymać Holokaust. Jednak dowody historyczne pokazują, że Pius XII pomógł uratować tysiące Żydów, wykorzystując tajną dyplomację i nakazując, aby klasztory i zakony przyjmowały uchodźców.

Naczelny rabin Rzymu tamtych czasów, Israel Zolli, był tak poruszony działaniami Piusa XII, że po wojnie przeszedł na katolicyzm i przyjął imię Eugenio na cześć papieża (Eugenio Pacelli było imieniem świeckim Piusa XII).

Wielu historyków, w tym Żydów, takich jak Pinchas Lapide, udokumentowało, że Kościół Katolicki pod rządami Piusa XII przyczynił się do uratowania około 800 000 Żydów.

4. Prześladowania nazistowskie wobec Kościoła Katolickiego

Daleki od bycia sojusznikiem nazizmu, Kościół był jednym z jego głównych celów prześladowań.

- **Księża i zakonnicy w obozach koncentracyjnych**: Około 2579 duchownych katolickich zostało wysłanych do obozu koncentracyjnego w Dachau, gdzie wielu zmarło.
- **Niszczenie organizacji katolickich**: Od 1933 roku naziści rozwiązali wiele katolickich stowarzyszeń i surowo ograniczyli wolność religijną.

- **Mordowanie przywódców katolickich**: Wielu księży i biskupów, którzy sprzeciwiali się reżimowi, zostało aresztowanych i straconych.
- **Ojciec Maksymilian Kolbe**, franciszkanin z Polski, był katolickim męczennikiem, który oddał życie, aby uratować innego więźnia w Auschwitz.

5. Refleksja teologiczna

Z perspektywy katolickiej sprzeciw Kościoła wobec nazizmu nie był jedynie polityczny, ale głęboko teologiczny.

Nazizm jako idolatria państwa

Ideologia nazistowska stawiała państwo i rasę aryjską w centrum wszystkiego, łamiąc pierwsze przykazanie: „Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną” (Księga Wyjścia 20,3).

Odrzucenie godności ludzkiej

Kościół naucza, że każdy człowiek został stworzony na obraz Boga (Księga Rodzaju 1,27). Ideologia nazistowska odmawiała tej godności Żydom, osobom niepełnosprawnym i innym mniejszościom.

Chrześcijański obowiązek moralnego oporu

Mimo okoliczności wielu chrześcijan stawiało odważny opór. Postacie takie jak Edyta Stein (święta Teresa Benedykta od Krzyża), Żydówka nawrócona na katolicyzm i karmelitanka zamordowana w Auschwitz, pokazują chrześcijańskie świadectwo w obliczu prześladowań.

Podsumowanie

Kościół Katolicki nie tylko nie był współwinny nazizmowi, ale był jednym z jego głównych przeciwników. Od papieża Piusa XI po tysiące księży, zakonników i świeckich, wiara katolicka była światłem w ciemnościach nazizmu.

Zarzuty o współpracę między Hitlerem a Kościołem nie mają historycznego uzasadnienia i często opierają się na uprzedzeniach lub zniekształceniu faktów.

Jako katolicy jesteśmy wezwani, aby znać naszą historię i bronić prawdy. Walka ze złem i obrona godności człowieka pozostają wyzwaniami współczesności. Odwaga tych, którzy stawiali opór nazizmowi, kierując się wiarą, pozostaje inspiracją dla nas wszystkich.

Niech świadectwo tych męczenników i świętych zachęci nas do życia naszą wiarą z autentycznością i odwagą.